

EUGENIUSZ SAKOWICZ

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
Warszawa

Najświętsza Maryja Panna – Matka Kościoła w Azji

Blessed Virgin Mary – Mother of the Church in Asia

Jezus Chrystus – Założyciel Kościoła nieustannie dokonuje dzieła gromadzenia swoich uczniów i uczennic w różnych przestrzeniach kulturowych świata. Raz założywszy Kościół wciąż go zakłada. Jego Matka, która obdarowała Go ludzką naturą, od początku uważana jest przez chrześcijańską tradycję za Tą, która „rodzi Kościół”. Najświętsza Maryja Panna jest więc również Matką Kościoła w Azji. W obecnym szkicu podejmującym ten temat zwrócimy uwagę na dwie kwestie. Wpierw przedstawimy „obraz Maryi” według religii Azji. Następnie wskażemy na Maryję jako pierwowzór i patronkę Kościoła w Azji, podkreślając Jej macierzyństwo wobec wspólnoty Syna.

I. RELIGIE AZJI O MARYI

Wszystkie wielkie religie świata to religie azjatyckie. Obecnie w religiach niechrześcijańskich, w tym w religiach Dalekiego Wschodu, jak również w innych religiach Azji – judaizmie i islamie, występuje żywa refleksja na temat Maryi¹.

¹ Zob. podstawową bibliografię do tematu Maryja według religii niechrześcijańskich: J. Cuoq, *Marie dans le Coran*, Bulletin [Secretariat Pro Non Christianis] 1974, nr 1, s. 43-49; *Compassionate Endurance. Mary and the Buddha. A Buddhist-Christian Colloquium in Japan*, Bulletin [Secretariat Pro Non Christianis] 1986, nr 3, s. 296-300; R. T. Herford, *Christianity in Talmud and Midrash*, London 1903, s. 40-42; H. Loewe, *Die Juden in der katholischen Legende*, 1912; J. Hastings (red.), *Dictionary of the Bible*, 1919, t. 3, s. 278-293; M. Goldstein, *Jesus in the Jewish Tradition*, NY 1950 (passim); *The Universal Jewish Encyclopedia in ten Volumes. An Authoritative and Popular Presentation of Jews and Judaism Since the Earliest Times*, New York 1969, t. 7,

Legendarne przekazy podawane przez buddyzm mówią o Maji, matce przyszłego Buddy, która bez udziału ojca poczęła syna, Siddharthe Gautamę. Narodzinom Buddy towarzyszyć miały niezwykle zjawiska w przyrodzie i otoczeniu. Opowieści te niektórzy autorzy porównują z biblijnymi świadectwami o poczęciu i narodzeniu Jezusa przez Maryję. Historyczność Maryi, podobnie jak historyczność Jezusa, nie ma według buddyzmu większego znaczenia. Buddyści skłonni są przyjąć narodzenie Jezusa z Maryi jako pojawienie się kolejnego wcielenia istoty ludzkiej, mającej do spełnienia na świecie szczególną misję wyzwolenia z cierpienia. Oczywiście buddyzm, któremu obcy jest teizm, odrzuca tytuł Matki Bożej, którym katolicy obdarzają Maryję.

Według hinduizmu Maryja uważana jest za matkę, która dała życie kolejnemu wcieleniu bóstwa Wisznu – Jezusowi. W ludowym hinduizmie wciąż otaczane są figury i obrazy Maryi będące przedmiotem kultu w katolicyzmie. W domowych ołtarzykach ikonograficzne przedstawienia Maryi znajdują się obok wyobrażeń bóstw hinduistycznych. W hinduistycznym nurcie – śaktyzmie porównuje się Maryję do Wielkiej Bogini Matki. Maryja uważana jest jako bogini, dla której hinduizm widzi miejsce w panteonie swoich bóstw.

W islamie Maryja (w języku arab. Marjam – „oddająca cześć Bogu”) jest jedną z „czterech doskonałych kobiet islamu” (oprócz Chadidży – pierwszej żony Mahometa, Asiji Bint Muzahim – żony faraona, która uratowała Mojżesza z wód Nilu oraz córki Mahometa Fatimy). Maryja jest „doskonałą kobietą” tylko i wyłącznie ze względu na swojego syna Jezusa, który był wysłannikiem i prorokiem Allacha. Islam odrzuca określenie „Maryja Matka Boża”, uważając je za bałwochwalcze. Mówi natomiast o Maryi jako o Matce Jezusa. Wymieniana jest ona w Koranie kilkakrotnie, głównie w kontekście opisu narodzin Jezusa. Sura zatytułowana *Rodzina Imrana* opisuje narodziny Maryi z żony Imrana (czyli Anny, żony Joachima) (sura 3, 33-37). Według tradycji islamu Matka Jezusa nazwana została „Maryją Dziewicą” (Marjam al-Azra). Tytuł ten ma potwierdzać wiarę muzułmanów w jej Niepokalane Poczęcie. Opiekę nad Maryją w jej wieku dziecięcym sprawować miał Zachariasz (Zakarija), któremu oddana została na wychowanie.

Maryi (jak podaje sura pt.: *Maria*) ukazać się miał posłaniec Boga w ludzkiej postaci (archanioł Gabriel), z którym prowadziła rozmowę (sura 19, 19-29),

s. 391; J. Nosowski, *Teologia Koranu. Wykład systematyczny*, Warszawa 1970, s. 160-161; S. Salama, *Maria dans l'Islam*, Bulletin, 1988, nr 2, s. 100-101; M. Gaudefroy-Demombynes, *Narodziny islamu*, Warszawa 1988 (passim); M. i U. Tworuschka, *Islam. Mały słownik*, Warszawa 1995, s. 52-53; M. M. Dziekan, *Symbolika arabsko-muzułmańska. Mały słownik*, Warszawa 1997, s. 62; E. Sakowicz, *Dialog Kościoła z islamem według dokumentów soborowych i posoborowych (1963-1999)*, Warszawa 2000, s. 375-377; W. Chrostowski, *Jezus Chrystus w ocenie Żydów i judaizmu*, w: M. Rusecki i in. (red.), *Chrześcijaństwo jutra. Materiały II Międzynarodowego Kongresu Teologii Fundamentalnej. Lublin, 18-21 września 2001*, Lublin 2001, s. 667-691; E. Sakowicz, *Maria w Koranie i w tradycji muzułmańskiej*, Annales Missiologici Posnanienses, 2003, s. 179-194.

a który miał jej objawić misję zleconą przez Boga. Koran i tradycja islamu wskazują, iż misją tą było wydanie na świat w stanie panieńskim Jezusa, który miał zapowiedzieć nadejście Mahometa. Islam przyjmuje wiarę w Zwiastowanie, w czasie którego Bóg przekazał ludzkości *radosną wieść o Słowie pochodzącym od Niego, którego imię Mesjasz, Jezus, Syn Maryi*. Imię Maryi właśnie ze względu na Jezusa umieszczane jest często przez muzułmanów na amuletach.

Według hadisów, czyli przekazów tradycji muzułmańskiej, Mahomet twierdził, iż Maryja stanowi jedno z ogniw łańcucha proroków, a zatem wiązał ją z Adamem – pierwszym muzułmaninem i uważał, że pochodzi z rodu Dawida. Sądził, że dla chrześcijan Maryja jest „elementem” Trójcy Świętej.

Koran, ilekroć wymienia imię Jezusa, zawsze dodaje słowa – Syn Maryi. Niektórzy komentatorzy uważają, iż tytuł ten podkreśla fakt dziewiczego narodzenia Jezusa. Gdyby Jezus miał ziemskiego Ojca imię Jego związane byłoby z jego imieniem. Określenie Jezus Syn Maryi wskazuje wyraźnie na wiarę muzułmanów w dziewicze poczęcie Jezusa, z drugiej strony jednak jest repliką na roszczenia chrześcijan, wierzących w Jezusa jako w Syna Bożego. Słowa „Syn Maryi” są antytezą określenia „Syn Boży”. Islam występuje przeciwko deifikacji Maryi, której dopuścić się miało chrześcijaństwo.

W judaizmie Maryja przedstawiana jest jako cudzołożnica, która urodziła syna Jezusa². Był on wobec tego dzieckiem nieprawego łoża. Judaizm uważa, iż przekaz Ewangelii, według którego Jezus nie miał naturalnego ojca, jest nie do przyjęcia. Ojcem Jezusa miał być kochanek Maryi, rzymski żołnierz Panthera i dlatego judaizm określa Jezusa jako „Syna nierządnic”. Według żydowskiej tradycji Maryja miała być damską fryzjerką. Ta tradycja myli Maryję, którą chrześcijanie czczą jako Matkę Bożą z Marią Magdaleną. Twierdzą, że to Maria Magdalena jest matką Jezusa.

Niektórzy Żydzi przeprowadzają własną egzegezę Nowego Testamentu. Utrzymują, że Maryja urodziła Jezusa w naturalny sposób (bez interwencji Boga) w legalnym małżeństwie z Józefem. Późniejsza błędna chrześcijańska tradycja (która, jak podają, stała się obowiązującą w chrześcijaństwie) utrzymuje, że Maryja poczęła Jezusa z Ducha Świętego. Co więcej, Żydzi przekonują, iż po deifikacji Jezusa, zaczął równocześnie rozwijać się w chrześcijaństwie kult Maryi jako Matki Boga, a liczne święta jej poświęcone ustanowione zostały dopiero w średniowieczu.

II. MARYJA AZJATKA – PIERWOWZÓR I PATRONKA KOŚCIOŁA W AZJI

Maryja zajmuje szczególne, wyróżnione miejsce w Kościele. Matka Odkupiciela jest Tą, która „pierwsza uwierzyła” Chrystusowi. Uwierzyła Jemu Swoim „ciałem i duszą” oraz głęboko „przechowywała” (czyli pozwoliła rozwijać się

² Miszna, Jebamot IV, 3b, 49a; Talmud Babiloński, Kalla 51a.

i wzrastać) wszystkie słowa Swojego Syna – Syna Bożego. Będąc Matką Słowa stała się równocześnie Oblubienicą Słowa. Dając światu Słowo oddała Jemu „całą siebie”.

Maryja Matka Jezusa jest pierwowzorem Kościoła. Ona symbolizuje, uosabia Kościół. Poprzez akt wcielenia Jezusa stała się niejako pierwszym Kościołem. Jako Matka Odkupiciela jest na wieki Matką Kościoła. Według ogłoszonej przez Jana Pawła II Encykliki *Redemptoris Mater* (nr 25) Maryja odbywa „pielgrzymkę wiary” wraz z Kościołem. Pielgrzymuje od pierwszych chwil jego istnienia, poprzez dzieje aż do ich końca, wyznaczonego przez paruzję, czyli powtórne przyjście na świat Jej Syna – Założyciela Kościoła. Matka Boża towarzyszy Kościołowi w jego pielgrzymiej drodze, w jego trosce o wiarę, o jej rozwój i proklamowanie wśród niechrześcijańskich ludów i narodów oraz plemion Dalekiego Wschodu.

Najświętsza Maryja Panna jest na wieki Matką „nowego Adama”, a zatem jest „nową Ewą”. Z tej racji wszyscy ludzie, bez względu na religię, wiarę, przekonania, światopogląd są ontycznie bliscy Maryi. Tak, jak każdy człowiek pozostaje w relacji do Kościoła, tak również każdy bez wyjątku jest w relacji do Matki Bożej.

Jan Paweł II w katechezie pt.: *Medytacja nad tajemnicą wcielenia* z 21 III 1981 r. porównał tekst z Księgi Izajasza (7,14) z tekstem z Ewangelii św. Jana (4,6), by stwierdzić, iż poprzez fakt wybrania Maryi na Matkę Wcielonego Boga, kobieta w ogóle dostąpiła niewypowiedzianej wprost promocji. Poprzez to wydarzenie godność niewiasty dostąpiła niepojętego dla kultury żydowskiej i dla cywilizacji helleńsko-rzymskiej wywyższenia. Maryja ukazuje wielkość każdej Azjatki, każdej kobiety niechrześcijańskiej żyjącej na azjatyckiej ziemi – wielkość mużłmanki, żydówki, hinduistki, buddystki³.

Kościół pod patronatem Maryi wypełnia misję głoszenia Jezusa światu. Wcielenie Maryi, brzemiennosc Najświętszej Maryi Panny, narodzenie Jezusa i darowanie Go w chwili narodzin całemu światu, było pierwszą misyjną proklamacją Jezusa Chrystusa. Dokonała się ona w Azji, pośród Żydów. Kościół prowadząc dzieło ewangelizacji, angażując się w dialog międzyreligijny oraz w dzieło misyjne *ad gentes* uobecnia, przedłuża w czasie i w przestrzeni wcielenie Syna Bożego⁴.

Dzięki niczym nieprzymuszonemu, wolnemu „tak” wypowiedzianemu przez Maryję, Jezus afirmował ciało każdego człowieka, przyjął człowieczeństwo wspólne chrześcijanom i niechrześcijanom, ażeby w nim i poprzez nie dokonać dzieła objawienia Bożego zbawczego planu. Bóg poprzez zbawcze wcielenie poznał

³ Jan Paweł II, *Medytacja nad tajemnicą Wcielenia*. 25 marca 1981. *Uroczystość Zwiastowania*. *Audienca generalna*, OsRomPol 1981, nr 3, s. 7.

⁴ Jan Paweł II, *Obecność Maryi w powszechnej misji Kościoła*. *Papieskie Orędzie na Światowy Dzień Misyjny*, OsRomPol 1988, nr 6, s. 29.

i przyjął na siebie to wszystko, co stanowi o człowieku, zarówno jego naturę, los, duchową kondycję, jak też i jego język, kulturę. Tak, jak wcielony Bóg przyjął język człowieka, by przez jego kategorie i sformułowania wejść w kontakt z ludzkością, tak analogicznie Kościół nie przestaje poznawać i uczyć się języków różnych społeczeństw niechrześcijańskich oraz przyswajać wartości kultur niechrześcijańskich. W językach tych ludów i narodów głosi Ewangelię. Maryja, która uczyła ludzkiej mowy Jezusa, naucza języka komunikacji międzyludzkiej.

Matka Boża patronuje więc „wcielaniu” Kościoła w świat oraz w kontekst kultur i religii Azji. Matka Kościoła jest szczególnie Matką Kościoła trwającego na Bliskim Wschodzie i rodzącego się na Dalekim Wschodzie. Maryja wspaniałomyślnie przyjęła Słowo Boga wszechmogącego, które w niej stało się „Ciałem”. Kościół, który przyjął Słowo i który daje to Słowo niechrześcijanom, naśladuje Maryję, wspaniałomyślną dawczynię największego daru Boga dla ludzkości – Jezusa Chrystusa.

Skoro posoborowe dokumenty Kościoła określają Jezusa jako Azjatę to jak najbardziej oczywistym będzie stwierdzenie, iż Azjatką jest Jego Matka, Najświętsza Maryja Panna. Jako Matka Jezusa Azjaty jest Matką tych wszystkich, do których się On upodobił, Matką wszystkich Azjatów, zarówno chrześcijan jak i niechrześcijan.

Pełne ufności „tak” wypowiedziane zostało przed Bogiem, darowane Jemu przez Maryję w imieniu całej ludzkości, w imieniu ludzi wszystkich czasów, każdego kręgu kulturowego, w imieniu chrześcijan i niechrześcijan, w imieniu Azjatów. Ciało Jezusa Chrystusa ukształtowane w Maryi jest „ciałem” całej ludzkości, każdego człowieka. Chrześcijanie i niechrześcijanie solidarnie ofiarowali swoje ciało Jezusowi, który je afirmował, przyjął i uświęcił, składając Bogu Ojcu w ofierze. Maryja właśnie w kontekście religii Azji jawi się jako wzór najwyższej świętości. Uosabia duchowe macierzyństwo, które – wraz z macierzyństwem naturalnym, biologicznym cieszy się wielką czcią wśród wszystkich Azjatów.

Ważnym teologicznym rysem wypowiedzi o Maryi w kontekście religii Wschodu jest ukazywanie Jej na tle prawdy o Bogu w Trójcy Jedynym. Maryi Matce Kościoła dedykowane zostały różne kraje Azji. Jest Ona Panią Sri Lanki⁵. Jej poświęcone zostały całe Indie, jak i poszczególne regiony tego państwa⁶. Maryi powierzony został naród Korei oraz Tajlandii⁷. Jej opiece powierzone zostały przez Kościół wszystkie ludy Azji⁸.

⁵ Do biskupów Sri Lanki z okazji wizyty ad limina. Rzym, 8 lipca 1989, w: S. Lach, Z. J. Kijas (red.), *Buddyzm i hinduizm w nauczaniu Jana Pawła II (1978-1999)*, Kraków 2000, s. 78.

⁶ Jan Paweł II, *Akt powierzenie Indii Matce Bożej*, OsRomPol 1986, nr 2, s. 28.

⁷ Jan Paweł II, *Akt zawierzenia Matce Bożej narodu i Kościoła Korei. 6 maja [1984]. Katedra w Seulu*, OsRomPol 1984, nr 5, w. 14; Jan Paweł II, *Akt zawierzenia Tajlandii Matce Bożej [11 V 1984]*, OsRomPol, 1984, nr 6, s. 23.

⁸ Jan Paweł II, *Tobie zawierzam wszystkie ludy Azji. Manila 17 II [1984]. Modlitwa w Sanktuarium Matki Bożej Nieustającej Pomocy*, OsRomPol 1981, nr 2, s. 1.

Jan Paweł II zwrócił uwagę na tę praktykę Kościoła w końcowych słowach homilii wygłoszonej w czasie mszy świętej sprawowanej w dniu 4 II 1986 r. w Szilongu w Indiach, której uczestnikami byli również hinduscy niechrześcijanie: *Niech Pan nasz Jezus Chrystus, który przybywa do nas pod postacią chleba i wina, napelni wasze serca gorliwością dla wszystkiego, co uszlachetnia człowieka i prowadzi go do Ojca! Niechaj Duch Święty napelnia was wszystkich odwagą i nadzieją! I niech Maryja, Matka Kościoła, której poświęcony jest ten region, nadal będzie waszym natchnieniem i przewodniczką!*⁹

Maryja przyjmując Jezusa w akcie wcielenia dała odpowiedź światu, który żył głęboką tęsknotą za Odkupicielem. W zakończeniu Encykliki *Ecclesia in Asia* czytamy: *Narody Azji potrzebują Jezusa Chrystusa i Jego Ewangelii. Azja pragnie wody żywej, którą dać jej może tylko Jezus* (por. J 4,10-15). Tę egzystencjalną, życiową potrzebę Azjatów w pełni rozumie Najświętsza Maryja Panna. *Jego [Kościoła – E.S.] jedyną radością jest ta, która płynie z przekazywania olbrzymiej rzeszy ludów azjatyckich wielkiego daru, jaki sam otrzymał – miłości Jezusa Chrystusa. Jego jedynym pragnieniem jest kontynuować Chrystusową misję służby i miłości, aby wszyscy Azjaci ‘mieli życie, i mieli je w obfитоści’ (J 10,10)*¹⁰.

Maryja jako Służebnica Ludu Bożego jest Służebnicą Kościoła Azji. Matka Boża wskazuje na wielką wartość pokornej służby ludziom, do których Jej Syn upodobnił się we wszystkim oprócz grzechu. Swoistym *résumé* azjatyckiej mariologii jest poetycki zapis modlitwy do Matki Chrystusa, autorstwa Jana Pawła II, który zamyka posynodalną adhortację *Ecclesia in Asia*. Chrześcijanie całej Azji okazują Maryi wielką miłość, a także nabożeństwo, cześć i oddanie, kierując do Niej ufną modlitwę i sprawując liczne akty kultu. Chrześcijanie Azjaci gorliwie czczą Maryję jako Matkę Chrystusa, jako swoją Matkę, Matkę ich Kościoła, Matkę Kościoła Azji. Świadectwem oddania się azjatyckich katolików opiece i prowadzeniu przez Maryję są liczne Jej sanktuaria (Adhortacja *Ecclesia in Asia* mówi o „setce sanktuariów maryjnych”). Do świątyń tych przychodzą i gromadzą się w nich nie tylko katolicy, ale również wyznawcy niechrześcijańskich religii Dalekiego Wschodu. Gromadzenie się niechrześcijan przed słynącymi łaskami obrazami czy rzeźbami Maryi stanowi znak „zgromadzenia Bożego”, czyli Kościoła, jest jego antycypacją¹¹.

⁹ *Msza święta na polu golfowym. Szilong, 4 lutego 1986*, w: S. Lach, Z. J. Kijas (red.), *Budyzm i hinduizm w nauczaniu Jana Pawła II (1978-1999)*, Kraków 2000, s. 159.

¹⁰ *Posynodalna adhortacja apostolska Ecclesia in Asia Ojca Świętego Jana Pawła II do biskupów, do kapłanów i diakonów, do zakonników i zakonnice oraz do wszystkich wiernych świeckich o Jezusie Chrystusie Zbawicielu oraz Jego misji miłości i służby w Azji „...Aby mieli życie i mieli je w obfитоści” (J 10,10)*, w: J. Różański (red.), *Ecclesia in Asia. Wybrane problemy Kościoła w Azji w świetle posynodalnej adhortacji Jana Pawła II*, Warszawa 2004, s. 9-96, nr 51 (dalej – *Ecclesia in Asia*).

¹¹ *Ecclesia in Asia*, nr 51.

Maryja jest wzorem dla wszystkich uczniów Chrystusa żyjących w Azji. Jako „jasna Gwiazda ewangelizacji” utwierdza ich w wierności Chrystusowi i Jego Ewangelii. Tych, którzy jeszcze nie znają Jej Syna, do Niego prowadzi. Kościół Azji został powierzony Maryi. Ona słyszy wszystkie głosy cierpienia Azjatów, ich lęki, niepokoje, bowiem „Jej ucho zawsze wysłuchuje”. Zna niepokoje serc Azjatów – „Jej serce zawsze przygarnia”. Maryja, która jako Świątynia Ducha Świętego żyła nieustannie modlitwą, usposabia chrześcijan i niechrześcijan do modlitwy. Ona sama ogarnia modlitewną troską każdego Azjatę – *Jej modlitwa nigdy nie zawodzi*¹².

W dniu 6 XI 1999 r. w New Delhi w Indiach Jan Paweł II zapisał w encyklice *Ecclesia in Asia* słowa modlitwy najpełniej ukazującej tajemnicę Maryi Matki Kościoła Azji. Słowa te wyrażają tajemnicę obecności Maryi-Azjatki u boku jej Syna-Azjaty – Jezusa Chrystusa na wielkich przestrzeniach kontynentu nadziei i przyszłości Kościoła:

*Święta Maryjo, Córko Boga Najwyższego,
Dziewicza Matko Zbawiciela i Matko nas wszystkich,
Spójrz czule na Kościół Swojego Syna
Zasadzony na ziemi azjatyckiej.
Bądź jego Przewodniczką i Wzorem,
gdy wciąż podejmuje misję Twojego Syna,
misję miłości i służby w Azji.*

*Ty w pełni i dobrowolnie przyjęłaś wezwanie Ojca,
aby stać się Bożą Rodzicielką;
ucz nas oczyszczać nasze serca
ze wszystkiego, co nie pochodzi od Boga,
abyśmy również mogli zostać napełnieni
Duchem Świętym przychodzącym z wysoka.
Ty rozważałaś tajemnice woli Bożej
w cichości serca;
pomagaj nam podczas naszej drogi
rozpoznawać znaki potężnej prawicy Boga.
Ty poszłaś z pośpiechem do Elżbiety
i pomagałaś jej w dniach oczekiwania;
wyproś nam tego samego ducha gorliwości i służby,
gdy wypełniamy zadanie ewangelizacji.
Ty śpiewałaś chwałę Panu;
prowadź nas w radosnym głoszeniu wiary*

¹² *Ecclesia in Asia*, nr 51.

*w Chrystusa, naszego Zbawiciela.
Ty współczułaś potrzebującym
i prosiłaś za nimi Twojego Syna;
naucz nas, byśmy nigdy nie lękali się
mówić Jezusowi o świecie,
a światu o Jezusie.
Ty stałaś u stóp krzyża,
na którym Twój Syn oddał Ducha;
bądź z nami, gdy poszukujemy duchowej jedności
ze wszystkimi cierpiącymi, służąc im.
Ty trwałaś na modlitwie z uczniami w Wieczerniku;
pomóż nam oczekiwać na Ducha
i iść wszędzie tam, dokąd On nas poprowadzi.
Strzeż Kościoła przed siłami,
które mu zagrażają.
Pomagaj mu być prawdziwym obrazem
Trójcy Przenajświętszej.
Módl się, aby przez miłość i służbę Kościoła
wszystkie ludy Azji mogły poznać
Twojego Syna, Jezusa Chrystusa,
jedyne Zbawiciela świata,
i dzięki temu zakosztować radości życia w pełni.
Maryjo, Matko Nowego Stworzenia
i Matko Azji,
módl się za nami, swoimi dziećmi, teraz i zawsze!¹³*

¹³ *Ecclesia in Asia*, nr 51. (Tekst Modlitwy do Matki Chrystusa w przekładzie C. Czopa).